

Fritt skolevalg – høring - Norsk Lektorlags overordnede høringsuttalelse

Vi viser til Utdanningsdirektoratets høring om forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 6, om å innføre nasjonale inntaksregler for videregående skole.

Norsk Lektorlag savner en grundigere faglig redegjørelse for de to foreslåtte modellene for nasjonale retningslinjer for inntaksordning til videregående skole. Høringen viser til fylkeskommunenes store handlefrihet i reguleringen av inntaksordning, som har gitt ulik praksis i fylkene. Fjorten av dagens fylker praktiserer en variant av fritt skolevalg, mens bare fire fylker bruker nærskoleprinsippet. Høringen begrunner i liten grad behovet for nasjonale regler.

Norsk Lektorlag legger til grunn at regjering og direktorat har en helhetlig tilnærming til komplekse problemstillinger rundt skolemotivasjon og gjennomføring når man utformer nye modeller for inntak til videregående skole. Norsk Lektorlag understreker betydningen av flere tiltak enn inntaksordningen, for å ivareta målet om økt gjennomføring av videregående opplæring for elevene.

Høringsprosess

Det er uheldig at Utdanningsdirektoratet legger opp til et fragmentert høringssvar der man skal svare stykkevis og delt på definerte spørsmål og ikke får kommentert på helheten av forslagene til nasjonale retningslinjer. Norsk Lektorlag leverer derfor et supplerende svar der de overordnede perspektivene fremkommer og der man tar høyde for at inntak til videregående utdanning bærer i seg flere problemstillinger enn endrede inntaksordninger kan løse.

➤ Lokale utfordringer krever lokalt handlingsrom

Behandlingen i Norsk Lektorlags organisasjon viser tydelig at tillitsvalgte på ulike nivåer verdsetter den lokale handlefriheten. Det er krevende å ivareta regionale forskjeller i geografi og befolkningsstruktur godt nok i et nasjonalt regelverk. Norsk Lektorlag mener derfor det er en vesentlig forutsetning at en eventuell innføring av nasjonale regler om fritt skolevalg gir fylkeskommunene nødvendig handlingsrom til å ivareta lokale behov. Det er også meldt inn bekymringer fra organisasjonsledd flere steder i landet om utfordringene i Oslo, med opphopning av faglig svake og lite skolemotiverte elever på enkelte skoler. Norsk Lektorlag legger til grunn at det uavhengig av hvilken nasjonal ordning for inntak man lander på, er behov for særskilte tiltak mot disse utfordringene.

➤ Differensierte opptakskrav til videregående opplæring må innføres

Uavhengig av inntaksordninger trengs det differensierte opptakskrav og poenggrenser for ulike studieretninger, en poenggrense er særlig viktig for opptak til studieforberedende løp. Elever uten de nødvendige faglige forutsetningene må få tilbud om et tilpasset studieprogram. Dette er i tråd med faglige anbefalinger fra Stoltenberg-utvalget. Det må bli slutt på at elever som ikke har forutsetninger fra grunnskolen til å fullføre videregående utdanning, blir plassert i studieforberedende løp.

➤ Forutsigbarhet for lærere og lektorers arbeidssituasjon

Norsk Lektorlag mener hensynet til gode fagmiljøer og stabile arbeidsvilkår for den enkelte ansatte må tillegges vekt i valget av inntaksmodell. Dersom tilbudsstrukturen i fylkeskommunene blir for

avhengig av elevenes valg av skole kan det påvirke behovet for nedbemanning og omplassering. En slik stabilitet handler blant annet om å ta vare på gode fagmiljøer ved den enkelte skole og unngå gjennomtrekk. Finansiering med elevsats i kombinasjon med fritt skolevalg kan også gjøre enkeltskoler sårbare med hensyn til elevgrunnlag og økonomi. I den eksterne evalueringen av Oslo kommunes inntaksordning anbefales Oslo å justere finansieringsordningen slik at omstillingsmidler kommer i tillegg til en ordning med elevsats. Norsk Lektorlag støtter behovet for en videre utredning av økonomien i høringens forslag.

➤ **Valgfrihet og skolemotivasjon for elevene**

Norsk Lektorlag ser at fritt skolevalg i en eller annen form gir elevene mulighet til selv å påvirke hvilken skole de vil gå på gjennom at karakterer avgjør i det ordinære opptaket. Dette gir elevene et incitament til å jobbe godt på ungdomsskolen.

Samtidig viser tilbakemeldinger fra våre tillitsvalgte at valgfriheten ikke oppleves å være reell for alle elever alle steder, her har storbyene, og særlig Oslo, særskilte utfordringer med en opphopning av faglig svake elever på enkeltskoler i byen. Alternativ 1 er i høringen ment å gi alle elever et reelt valg mellom skoler, og det er positivt, selv om valgfriheten begrenses til et minimum av to skoler med samme utdanningsprogram og at de økonomiske konsekvensene av dette i fylkene er usikre.

Differensierte opptakskrav og poenggrenser til videregående opplæring vil motvirke den uheldige praksisen med at for mange som ikke har de faglige forutsetningene, havner på studiespesialisering, og kanskje i tillegg får lang reisevei eller må bo borte. Norsk Lektorlags vil understreke behovet for flere virkemidler enn nasjonale regler for fritt skolevalg for å gi alle elever et tilbud de har forutsetninger for å gjennomføre. Dette er nødvendig for å nå målet om at flere enn i dag fullfører videregående skole.

- **Norsk Lektorlag mener** det er vesentlig at fylkene får nødvendig handlingsrom til å ivareta lokale behov dersom det innføres nasjonale regler om fritt skolevalg. **Alternativet, der fylket selv avgjør behovet for å etablere inntaksområder, ivaretar best lokal medvirkning og innflytelse. Dette bidrar til bedre stabilitet for tilbudsstruktur og fagmiljøer i fylket, og ivaretar samtidig elevenes valgfrihet og undervisningspersonalets behov for forutsigbarhet om egen arbeidsplass.**

Fritt skolevalg - høring om forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 6

Uttalelse - Norsk Lektorlag

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: dsn@norsklektorlag.no
Innsendt av	Dagne Sigrid Nordli
Innsenders e-post:	dsn@norsklektorlag.no
Innsendt dato	13.12.2019
Hvilken organisasjon?:	Norsk Lektorlag Organisasjon (Privat)
Stilling	Seniorrådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Fritt skolevalg - høring om forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven kapittel 6

1. INNLEDNING

Utdanningsdirektoratet sender med dette på høring forslag om endringer i forskrift til opplæringsloven (forskriften) kapittel 6 om innføring av fritt skolevalg. Høringen om fritt skolevalg har sin bakgrunn i et oppdragsbrev direktoratet har fått fra Kunnskapsdepartementet.

Høringen gjelder følgende forslag ved inntak til Vg1:

Alternativ 1: Fylkeskommunene skal innføre fritt skolevalg i hele fylket eller fritt skolevalg innenfor fastsatte inntaksområder i fylket.

Alternativ 2: Fylkeskommunene skal innføre fritt skolevalg i fylket, og kan bare fastsette inntaksområder dersom det kan begrunnes i store avstander eller trafikale forhold.

I dag er det opp til fylkeskommunene å bestemme om inntaket til videregående opplæring skal gjennomføres ved fritt skolevalg i hele fylket, innenfor fastsatte inntaksområder eller inntak etter nærskoleprinsippet. Ved fritt skolevalg kan alle elevene søke seg til de videregående skolene de selv ønsker å gå på uavhengig av hvor de bor eller hvor skolene ligger. Det er elevenes karakterer som avgjør hvilken skole de blir tatt inn til. For elever som er bosatt i fylkeskommuner som ikke har fritt skolevalg, er bosted avgjørende for hvilke videregående skoler de har mulighet til å søke seg til. I dag er det ni fylker som praktiserer fritt skolevalg i hele fylket, fem som har fritt skolevalg innenfor fastsatte inntaksområder, og fire som har inntak etter et nærskoleprinsipp.

Ved inntak til videregående opplæring skal søkere normalt sette opp tre utdanningsprogram de ønsker seg til. I tillegg er det vanlig at søkerne også fører opp hvilke skoler de ønsker å gå på. Søkere som, i søknaden, bare setter opp ett eller to utdanningsprogram, kan bli vilkårlig plassert på et utdanningsprogram med ledig kapasitet, dersom søkeren ikke har tilstrekkelig konkurransepoeng til å komme inn på sine prioriterte ønsker.

Vi tar sikte på at en eventuell endring kan tre i kraft høsten 2021.

2. PRESISERINGER

Forslag om fritt skolevalg er utarbeidet på bakgrunn av de nye fylkesgrensene som trer i kraft fra 01.01.2020 og det blir 11 fylker. Direktoratet er kjent med at det må påregnes tid til å teste datasystemene etter sammenslåingen av fylkene 01.01.2020, og at det må påregnes tid til å teste søkesystemet i Vigo dersom det innføres nye regler for inntaket.

Vi vil understreke at forslagene som legges frem her, kun berører søkere i det ordinære inntaket som konkurrerer på bakgrunn av karakterer. Det skal ikke gjøres endringer i de nasjonale reglene for søkere med fortrinnsrett (forskriften §§ 6-15 til 6-19) eller inntak etter individuell behandling (forskriften §§ 6-22 til 6-27).

Vi har merket oss at det brukes mange ulike begreper om «inntaksområder» i de lokale forskriftene selv om de er ment å ha samme innhold. Til informasjon er det begrepet «inntaksområder» som fremgår av forskriften kapittel 6, og som er det begrepet som skal benyttes når det gjelder inndeling innenfor fylkesgrensene.

3. GJELDENE RETT

Inntak til Vg1

Søkere med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven (oppl.) § 3-1 har rett til å komme inn på ett av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1 (Vg1), og til to års videregående opplæring innenfor utdanningsprogrammet. Søkere har ikke rett til inntak på en bestemt skole. Det følger av oppl. § 13-3 at det er fylkeskommunen hvor eleven bor, som skal oppfylle elevenes rett til videregående opplæring.

Lokal forskrift om inntak

Det følger av forskriften § 6-2 at fylkeskommunen har en plikt til å fastsette en lokal forskrift om inntak til videregående opplæring. Forskriften skal utfylle kapittel 6 og angi hvordan den enkelte fylkeskommune gjennomfører inntaket, blant annet kan den inneholde regler om fritt skolevalg eller fastsettelse av inntaksområder. Den lokale forskriften må være i samsvar med opplæringsloven med forskrifter og forvaltningsloven.

Fylkeskommunene har i dag stor handlefrihet når det gjelder inntak i eget fylke. I de lokale forskriftene om inntak ser vi flere eksempler på det i form av blant annet unntaksbestemmelser. Dette gjelder for alle fylkeskommunene uavhengig av hvilken inntaksmodell de har valgt. Det vanligste er unntak på grunn av urimelig lang reisevei eller reisetid. Vi ser også at det er gjort begrensninger i retten til fritt skolevalg ved at søkere ut fra bosted henvises til å søke på skoler i bestemte områder eller har forrang i bestemte områder. Andre unntak blir gjort ut fra mer skjønnsmessige vurderinger, for eksempel er fylkesrådmannen i noen fylker gitt fullmakt til å gjøre unntak dersom det foreligger særlige grunner for det.

I forskriften § 6-25 er det fastsatt et unntak for søkere som av andre særlige grunner skal behandles individuelt. Bestemmelsen gir fylkeskommunen hjemmel til å behandle søknader fra søkere som ikke har rett til fortrinn etter §§ 6-15 til 6-19, men som det er tungtveiende grunner for å behandle individuelt. Dette er en bestemmelse som kan brukes som en sikkerhetsventil dersom det er særlige forhold ved søkeren som taler for at han eller hun for eksempel må plasseres på en bestemt skole.

Skyss og innlosjering

Hovedformålet med bestemmelsen om skyss er å bidra til lik rett til opplæring uavhengig av foreldreøkonomi, bosted og geografi. Skyssrettighetene gjelder først og fremst for elever som går på skole i det fylket de er bosatt. Videre gjelder rettighetene for elever som må gå på skole i et annet fylke for å få oppfylt retten til videregående opplæring.

Opplæringsloven § 7-2 gir elever i videregående opplæring rett til gratis skoleskyss dersom eleven bor mer enn seks kilometer fra skolen. Selv om skoleveien er kortere enn seks kilometer, kan eleven ha rett til skyss på grunn av funksjonsnedsettelse, sykdom eller skade, jf. oppl. § 7-3. Tilsvarende har elevene rett til nødvendig båtskyss uansett avstand mellom hjem og skole. Loven inneholder ingen maksimal skyssgrense. Loven gir heller ikke hjemmel til å pålegge elevene å la seg innlosjere nærmere skolen, slik oppl. § 7-1 åpner for i særlige tilfeller (innlosjering i grunnskolen). Det er derfor eleven som har valget mellom skyss og innlosjering borte fra hjemmet. Når eleven trenger innlosjering på grunn av lang eller vanskelig skolevei, har fylkeskommunen en plikt til å hjelpe eleven med å skaffe et sted å bo. Fylkeskommunen har likevel ikke en plikt til å dekke elevens utgifter til innlosjering.

Utdanningsstøtte

Elever i videregående opplæring som bor hjemmefra, kan ha rett på bostipend gjennom Lånekassen. Utdanningsstøtte er regulert i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte som fastsettes årlig. Elever har rett til bostipend dersom avstanden mellom foreldrehjem og skole er mer enn fire mil hver vei og eleven bor borte. Det samme gjelder hvis avstanden er kortere, men reisetiden er tre timer eller mer tur-retur.

4. VÅRE VURDERINGER

4.1. FRITT SKOLEVALG I FYLKET ELLER FRITT SKOLEVALG INNENFOR FASTSATTE INNTAKSOMRÅDER

Alternativ 1:

Fylkeskommunene skal innføre fritt skolevalg i hele fylket eller fritt skolevalg innenfor fastsatte inntaksområder i fylket.

Dette forslaget innebærer at fylkeskommunen selv kan velge fritt skolevalg i hele fylket eller fritt skolevalg innenfor fastsatte inntaksområder. Forslaget innebærer at det ikke lenger blir mulig å gjennomføre inntak etter nærskoleprinsippet. I tillegg foreslås det at søkerne må gis *reelle valgmuligheter* dersom det skal fastsettes inntaksområder. Med reelle valgmuligheter menes at søkerne som et minimum må kunne velge mellom to skoler med samme utdanningsprogram innenfor et inntaksområde.

For de fylkeskommunene som allerede praktiserer fritt skolevalg i hele fylket, innebærer ikke dette forslaget noen endringer. For de fylkeskommunene som praktiserer inntak innenfor inntaksområder, setter forslaget rammer for fylkeskommunenes frihet til å fastsette inntaksområde. Fylkeskommunene må etter dette fastsette inntaksområder av en slik størrelse at søkerne som et minimum må kunne velge mellom to skoler med samme utdanningsprogram innenfor et inntaksområde.

Fylkeskommunens valg av inntaksordning i fylket skal fastsettes i den lokale forskriften om inntak.

Er dere enig i dette forslaget?

Vet ikke

Hvis fritt skolevalg skal være prinsippet, mener Norsk Lektorlag alternativ 1 bør foretrekkes for å best bevare det lokale handlingsrommet og gi forutsigbarhet for tilbudsstruktur og klasse- og gruppestørrelser. Avgjørelser omkring inntaksordning bør tas nær brukerne og deres behov. Nærskoleprinsippet gir størst forutsigbarhet for vår medlemsgruppe i videregående skole, men gir ikke eleven noen form for valgfrihet, og dermed heller ikke muligheten til selv å påvirke situasjonen. Vi ser ikke hvordan eventuelle inntaksområder skal kunne defineres i Oslo som da vil få fritt skolevalg. Her bør andre virkemidler vurderes for å regulere uheldige effekter av fritt skolevalg. Norsk Lektorlag mener det er viktig å differensiere opptaksordningen til videregående skole og å ha poenggrenser for ulike studieretninger, i tråd med Stoltenbergutvalgets anbefalinger.

? Er dere enig i vår definisjon av reell valgmulighet innenfor inntaksområdet?

Ja

Alternativ 1 ivaretar elevenes valgfrihet, men den begrenses relativt mye dersom fylket kun gir valgfrihet mellom to skoler med samme utdanningsprogram. Elevenes valgfrihet må balanseres opp mot skoleeiers og ansattes behov for forutsigbarhet i planleggingen av tilbudsstruktur. Dette stiller også krav til skoleeier om å sørge for at hver elev har alternative og likeverdige tilbud uavhengig av bosted, noe Norsk Lektorlag ser på som positivt.

4.2. FRITT SKOLEVALG I FYLKET

Alternativ 2:

Fylkeskommunene skal innføre fritt skolevalg i fylket, og kan bare fastsette inntaksområder dersom det kan begrunnes i store avstander eller trafikale forhold.

Forslaget innebærer at fylkeskommunene må innføre fritt skolevalg innenfor eget fylke. En konsekvens av det er at fylkeskommunene ikke lenger kan velge å ha inntaksområder eller begrense inntaket til nærskoler. For elevene betyr et fritt skolevalg at de kan søke på alle skolene i hele fylket uavhengig av hvor de bor. Det er med andre ord ikke bosted, men karakterer fra grunnskolen som skal styre hvilken skole søkerne tas inn på.

Dette forslaget åpner *bare* for å gjøre unntak dersom det er basert på store avstander i fylket. Det vil derfor ikke lenger være mulig å fastsette lokale unntak i så stor grad som før. Dersom vilkåret for å bruke unntaket er oppfylt, kan fylkeskommunen fastsette «inntaksområder» innad i fylket. Unntaket om «store avstander» må også forstås som trafikale utfordringer, altså der det ikke bare er lang reisevei, men også der reisetid må anses å medføre urimelig lang skolevei. Her vil det være mulig å ta hensyn til lokale, geografiske og trafikale forhold.

Om unntaket kan benyttes, må bero på en helhetsvurdering. Formålet med fritt skolevalg er at elevene selv skal kunne velge hvilken skole de ønsker å søke seg til, og den valgfriheten må veie tungt. På den annen side vil noen fylker bli så store at det ikke fremstår som realistisk å søke seg til skoler i hele fylket. Et fritt skolevalg er uansett ikke et fritt skolevalg dersom det bare er en teoretisk mulighet til å velge mellom flere skoler. I et karakterbasert inntak må det også tas høyde for søkere som ikke klarer å komme inn på førsteønskene sine. Også disse ungdommene må ivaretas slik at skoleveien ikke blir urimelig lang. Dersom fylkeskommunene mener at vilkåret for å gjøre unntak er oppfylt, må de påse at søkerne, med det utdanningsprogrammet de ønsker, får reelle valg av skole innenfor inntaksområdet. Unntak fra hovedregelen om fritt skolevalg skal fastsettes i den lokale forskriften.

? Er dere enig i dette forslaget?

Nei

Norsk Lektorlag er bekymret for at en slik modell kan bli for rigid og redusere lokalt handlingsrom. Høringen angir ikke definisjonen av store avstander og trafikale forhold. Norsk

Lektorlag mener det ikke bør fastsettes spesifikke nasjonale retningslinjer som ikke lar fylkene tilpasse for individuelle og lokale forhold.

? **Dersom det innføres fritt skolevalg i fylket, vil et unntak basert på store avstander kunne ivareta søkerne?**

Vet ikke

Fra 01.01.2020 blir noen fylker så store i utstrekning at man lokalt vil mene at fritt skolevalg kun vil være reelt ved borteboing. Det bør være en viktig målsetting at flest mulig elever kan bo hjemme mens de går på videregående skole. Det å bo borte under skolegangen er krevende for unge elever, denne elevgruppen bør derfor tilbys særskilte sosiale oppfølgingstiltak.

? **Hvordan kan et slikt unntak reguleres?**

Ikke fullgodt. Vi er bekymret for at felles nasjonale definisjoner skal skape problemer for elever med hensyn til reisevei.

? **Hvordan mener dere at «store avstander» eller «trafikale utfordringer» bør forstås?**

Man må legge rimelighet i reisevei til grunn for elevene. Det kan ikke ta flere timer å reise én vei til skolen, borteboing må være unntaket og hovedsakelig beregnet for spesielt motiverte elever. Hvis noen (ett) av alternativene gir et bredere og bedre tilbud og større reell valgfrihet for elever i de største fylkene - innenfor rimelig avstand til hjemmet – er det bra. Her er finansieringen ikke avklart i høringen.

? **Bør det stå mer konkret hva som anses å være «store avstander» eller «trafikale utfordringer»?**

Ja

Ja
Man bør her legge elevs reelle tidsbruk én vei til grunn.

4.3. INNTAK PÅ TVERS AV INNTAKSOMRÅDER I FYLKET

Flere fylkeskommuner har nedfelt ordninger som åpner for å søke seg til andre inntaksområder i fylket i tilfeller hvor ønsket utdanningsprogram ikke tilbys på skoler i søkerens eget inntaksområde. I slike tilfeller stiller søkerne likt ved inntaket. Videre ser vi at noen fylkeskommuner holder av en andel plasser ved skolene for å sikre at flest mulig søkere får

oppfylt retten til et av tre utdanningsprogram uten at reisetiden mellom hjem og skole blir urimelig lang. Dette skjer oftest ved andreinntaket.

? Dette spørsmålet gjelder både alternativ 1 og alternativ 2. Er muligheten til å søke på skoler i andre inntaksområder reell, eller bør denne styrkes?

Muligheten til å søke på skoler i andre inntaksområder bør styrkes for å ivareta behovet for en rimelig reisevei og for at flest mulig kan følge ønsket studieprogram uten urimelig lang reisevei eller borteboing. For storbyer gjelder andre utfordringer enn reisevei, disse må løses gjennom andre virkemidler enn gjennom inntaksordninger.

4.4. SKOLESKYSS

Forslag til endringer er gjort på bakgrunn av de nye fylkesgrensene. Etter sammenslåingen kommer mange fylker til å få store geografiske avstander. Et forslag om fritt skolevalg som normalordning i fylkene kan derfor medføre større utgifter til skoleskyss. På den annen side vet vi at et fåtall av ungdommer i den aktuelle alderen ønsker å gå på skoler som ligger langt hjemmefra. Mange ungdommer velger bevisst skoler som gjør at de får kort reisevei. Vår erfaring er at når ungdommer unntaksvis søker seg til skoler langt unna, er det gjerne fordi de ønsker å gå på en bestemt skole med et bestemt opplæringstilbud. Dette kan tale for at utgifter til skoleskyss ikke vil øke vesentlig.

? Erfaringer kan tale for at behovet for skoleskyss ikke vil øke vesentlig. Er dere enig i det?

Vet ikke

Økt behov for skoleskyss vil anslagsvis komme i større grad for alternativ 2, enn ved alternativ 1, der opptaksområdene vil bli mindre

5. NASJONALE UNNTAK

Fylkeskommunene har i dag hjemmel i forskriften § 6-25 for i særskilte tilfeller å ta inn søkere på individuelt grunnlag dersom tungtveiende grunner taler for det. Disse søkerne oppfyller ikke vilkårene etter bestemmelsene om fortrinnsrett, men har likevel et behov for en individuell behandling av sin søknad om inntak. Det følger av bestemmelsen at det er søkerens ansvar å godtgjøre sitt behov. Da bestemmelsen ble innført, var den i samsvar med den praksisen som mange fylkeskommuner allerede hadde for å ivareta søkere med særlige behov. Bestemmelsen er ment som en sikkerhetsventil og åpner for både inntak til utdanningsprogram og skole etter en individuell vurdering. Eksempler på unntak etter denne bestemmelsen kan være ungdom som er involvert i mobbesaker, tilbud om helsebehandling, ungdom som bor i fosterhjem o.l. I de lokale forskriftene er dette unntaket formulert som tilfeller der det «foreligger tungtveiende sosiale eller pedagogiske grunner». Det er derfor ikke nødvendig å fastsette dette lokalt. Slike unntak kan gis etter § 6-25 forutsatt at vilkårene er oppfylt.

? Vil unntak etter denne bestemmelsen ivareta behovene for individuelle inntak dersom alternativ 1 blir fastsatt?

Ja

Inntaksområdene med alternativ 1 vil slik Norsk Lektorlag tolker det, kunne være mindre, med kortere reiseavstander mellom hjem og skole. Da kan man lettere imøtekomme behovet for å gå på skole utenfor inntaksområdet sitt.

? Vil unntak etter denne bestemmelsen ivareta behovene for individuelle inntak dersom alternativ 2 blir fastsatt?

Vet ikke

Ingen kommentar fra instansen

? Hvis nei, hvilke andre unntak mener dere det er behov for?

Ingen kommentar fra instansen

? Det kan være tilfeller der søkere får urimelig lang reisevei/reisetid til skolen med ønsket utdanningsprogram. Er det behov for unntak i slike tilfeller?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Hvordan bør et slikt unntak eventuelt reguleres?

Det bør reguleres gjennom nasjonale bestemmelser omkring individuelt tilpassede løsninger etter vektige søknadsgrunner.

6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

De økonomiske og administrative konsekvensene ved forslaget skal utredes nærmere av Utdanningsdirektoratet samtidig som forslaget er på høring. Det legges likevel til grunn at forslagene til forskriftsendring ikke vil innebære vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Begge alternativene som foreslås, vil i mange tilfeller innebære en formalisering av en praksis fylkeskommunene allerede har. Forslagene vil likevel kunne føre til blant annet økte skysskostnader og ha andre konsekvenser for skyss og samferdsel i fylket. Det må her tas

høyde for større avstander i eget fylke ettersom forslagene er basert på de nye fylkesgrensene som trer i kraft fra 01.01.2020 og det blir 11 fylker.

Begge forslagene innebærer at man reduserer fylkeskommunenes muligheter til å tilpasse tilbudet ut fra lokale forhold. Den største endringen består i at det ikke lenger blir mulig å gjennomføre inntak etter nærskoleprinsippet for de fylkeskommunene som praktiserer det i dag. I dag er det fire fylker som har inntak etter et nærskoleprinsipp. Kravet om reell valgfrihet, at søkerne som et minimum må kunne velge mellom to skoler med samme utdanningsprogram innenfor et inntaksområde, setter også en begrensning for fylkeskommunene. Kravet om reell valgfrihet kan ha økonomiske konsekvenser dersom noen fylker må opprette et utdanningsprogram for å oppfylle kravet.

Det vil heller ikke være mulig å fastsette lokale unntak i like stor grad som det som gjøres i dag. Inntakssystemet (Vigo) har allerede en innretning som tar utgangspunkt i fritt skolevalg, og det er unntak fra dette som krever endringer. Det vil derfor ikke medføre store ekstrakostnader å endre søkesystemet. Det vil være mulig å programmere spesialløsninger dersom noen fylkeskommuner har behov for det.

Er beskrivelsen dekkende for de økonomiske og administrative konsekvensene ved forslagene?

Nei

Høringsnotatet beskriver hovedsakelig administrative merkostnader, men gjør ikke rede for mulige økonomiske konsekvenser regelendringen kan gi dersom alternativ 1 fører til at det må opprettes mange nye tilbud for å oppfylle enhver elevs rett til valgfrihet mellom skoler med samme utdanningsprogram.

Vil forslagene kunne få andre økonomiske og administrative konsekvenser enn det som er beskrevet her, og i så fall hvilke?

Ingen kommentar fra instansen

7. FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFT TIL OPPLÆRINGSLOVEN

Med hjemmel i opplæringsloven § 3-1 åttende ledd foreslår vi (endringer i kursiv):

Alternativ 1)

Ny § 6-1A Fritt skolevalg

Fylkeskommunen skal ha fritt skolevalg i fylket eller fritt skolevalg innanfor fastsette inntaksområde av ein storleik som gir søkjarar reelle valmoglegheiter. Fritt skolevalg i fylket inneber at søkjarane står fritt til å søkje om inntak til alle utdanningsprogram på alle skolar i det fylket der dei har folkeregistrert adresse. Fritt skolevalg innanfor fastsette inntaksområde inneber at søkjarar står fritt til å søkje om inntak til alle utdanningsprogram og programområde på alle skolar i eige inntaksområde.

§ 6-2 Lokal forskrift om inntak

Fylkeskommunen skal fastsetje lokal forskrift om inntak. Den lokale forskrifta skal innehalde

reglar om korleis inntaket vil bli gjennomført, mellom anna inntaksområde, kva for utdanningsprogram eller programområde det er fastsett særskilde inntakskrav for, og korleis inntaket elles skal gjennomførast. Forskrifta kan også innehalde utfyllande *føresegner* om formidling.

Den lokale forskrifta skal innehalde reglar om inntak til landslinjer og dei statlege vidaregåande skolane, jf. § 6-12 og § 6-44.

Alternativ 2)

Ny § 6-1A Fritt skoleval

Fylkeskommunen skal ha fritt skoleval innanfor fylket. Dette inneber at søkjarar står fritt til å søkje om inntak til alle utdanningsprogram på alle skolar i det fylket der dei har folkeregistrert adresse. I fylkeskommunar med store avstandar og i fylkeskommunar der trafikale forhold fører til urimeleg lang reisetid, kan det fastsetjast inntaksområde av ein storleik som gir søkjarane reelle valmoglegheiter. Fritt skoleval innanfor fastsette inntaksområde inneber at søkjarar står fritt til å søkje om inntak til alle utdanningsprogram på alle skolar i eige inntaksområde.

§ 6-2 Lokal forskrift om inntak

Fylkeskommunen skal fastsetje lokal forskrift om inntak. Den lokale forskrifta skal innehalde reglar om korleis inntaket vil bli gjennomført, mellom anna inntaksområde, kva for utdanningsprogram det er fastsett særskilde inntakskrav for, og korleis inntaket elles skal gjennomførast. Forskrifta kan også innehalde utfyllande føresegnar *føresegner* om formidling. *Dersom fylkeskommunen med heimel i § 6-1A har fastsett inntaksområde, skal den lokale forskrifta også innehalde reglar om dette.*

Den lokale forskrifta skal innehalde reglar om inntak til landslinjer og dei statlege vidaregåande skolane, jf. § 6-12 og § 6-44.

7.1. MERKNADER TIL FORSLAG TIL ENDRINGER

Merknad til § 6-1A - Alternativ 1

Forslaget innebærer at fylkeskommunen har en plikt til å *velge* mellom å innføre fritt skolevalg i fylket eller et *friere* skolevalg i form av fastsatte inntaksområder. Ved at fylkeskommunene gis et valg, innskrenkes ikke valgfriheten til søkere som allerede bor i fylkeskommuner med fritt skolevalg i fylket. Det at fastsatte inntaksområder må være *av en størrelse som gir søker reelle valgmuligheter*, setter et øvre «tak» på antall inntaksområder. Reelle valgmuligheter vil si at søkerne som et minimum må kunne velge mellom to skoler med samme utdanningsprogram innenfor et inntaksområde.

Merknad til § 6-2 - Alternativ 1

Forslag til *ny § 6-1A* får ingen konsekvenser for nåværende § 6-2. Siden *ny § 6-1A* innebærer at fylkeskommunene gis et valg mellom fritt skolevalg i fylket eller innenfor fastsatte inntaksområder, må inntaksområde fortsatt fastsettes i den lokale forskriften om inntak. *Den nye bestemmelsen* vil imidlertid sette rammer for fylkeskommunenes frihet til å fastsette inntaksområde.

På grunn av en språkfeil i § 6-2 foreslår vi også å endre *føresegnar* til *føresegner*.

Merknad til § 6-1A - Alternativ 2

Forslaget innebærer at fylkeskommunen som hovedregel har en plikt til å innføre fritt skolevalg i hele fylket. Elevene får en tilsvarende rettighet. For elevene betyr et fritt skolevalg at de kan

søke på hvilken som helst skole i hele fylket uavhengig av hvor de bor. Det er med andre ord ikke bosted, men karakterer fra grunnskolen som skal styre hvilken skole søkerne tas inn på. Fritt skolevalg i fylkeskommunene betyr at det ikke lenger er mulig å bestemme dette lokalt. I fylkeskommuner med store avstander og i fylkeskommuner der trafikale forhold fører til urimelig lang reisetid, foreslås det at fylkeskommunen kan fastsette inntaksområder.

Merknad til § 6-2 - Alternativ 2

I bestemmelsens første ledd andre punktum foreslår vi å fjerne det som står om inntaksområder. Siden hovedregelen er innføring av fritt skolevalg i fylket i *ny § 6-1A*, er det ikke lenger valgfritt for de fleste fylkeskommunene å fastsette inntaksområder. Fylkeskommunene *kan* imidlertid fastsette inntaksområder hvis avstandene er store eller trafikale forhold fører til urimelig lang reisetid. Vi foreslår derfor et *nytt siste punktum* i bestemmelsens andre ledd, som angir at fylkeskommuner som fastsetter inntaksområder *skal* ha regler om dette i den lokale forskriften.